

IRODALOM.

Lapszemle.

Erdészeti Kísérletek. 1911. évi 1—2. füzet. Az „Erdészeti Kísérletek“ legutolsó száma a következő cikkeket tartalmazza.

Blattny Tibor: A szelidgesztenye elterjedési és tenyészeti viszonyai a Magyar Állam területén.

Blattny cikkében részletesen tárgyalja a szelidgesztenye hazai elterjedését, még pedig úgy az őshonos termőhelyein, mint a mesterséges telepeken. Rámutat elsősorban arra, hogy a szelidgesztenye jelentőségét a magyar erdészet mindig ismerte és egyes kiváló szakférfiaink, mint pl. Illés Nándor és Tomcsányi Gusztáv értékes cikkeiben fejtegették annak erdőgazdasági szerepét. Áttér azután a szelidgesztenye őshonosságának sokat vitatott kérdésére, amelyben ő az európai, nevezetesen a balkáni őshonosság mellett foglal állást, oly értelemben, hogy az őshonos termőhelyek északi határát Horvátországban a varasd-verőcze-pozsega-boszna-gradiskai vonalon keresi. Hazai őstermőhelyén a tenyészeti övnek átlagos magassága 240—540 *m*-ig terjed, a maximális határt a Sljeme hegység Bresztovec nevű erdejében éri el ($\lambda - 33^{\circ} 37'$; $\varphi = 45^{\circ} 53'$), ahol déli kitétség mellett 740 *m*-ig hatol fel.

Részletesen tárgyalja azután a hazánk egyes vidékei szerint a szelidgesztenyések jelenlegi — mesterségesen előidézett — térfoglalását, amelynek alapjait már a régi rómaiak vetették meg, legalább erre mutat az a körülmény, hogy hajdani római telepek közelében nagyobb tömegben lép fel a gesztenyeerdő. Legfontosabb termőhelyei tul a Dunán Zala, Vas, Sopron és Baranya megyékbe esnek, kisebb mennyiségben található Nagymaroson is. A többi hazai termőhely — amelyek közül Nagybánya és Malomviz kiemelendő — a cikk végén levő enumerációban van felsorolva.

Blattny felemlíti a szelidgesztenye ellenségeit is, amelyek közül legfontosabb a fagy. Rovarkároktól csak alárendelt mértékben szenved, betegség sem nagyon bántja. (A *Diaporthe parasitica* Murill. amely Amerikában nagy kárt okozott, eddig nálunk u. i. nem lépett fel.)

Áttér még a talaj és éghajlat iránti igényeire.

Blattny szerint nem válogatós a talajban a gesztenye, de leg-

inkább szereti a laza, agyagos talajt, elsősorban a szilikáttalajokat, de a meszes agyagtalajban is jól tenyészik.

Az alföldi homokon, valamint az ország keleti részeiben tett tenyésztési kísérletek nem mutattak biztató eredményt és Blatny szerint nincs is kilátás arra, hogy — egy-két hely kivételével — ezekben a részekben szerephez juthasson a gesztenye.

A fagy ellen a gesztenye nagyon érzékeny és ezért hazánk kontinentális, szélsőségeiben bővelkedő klímája sok helyen utját is állja a gesztenye tenyészetének. Megkísérelték a *Castanea japonica* telepítését, amely állítólag nagyobb hideget is elbirna, de eddig siker nélkül.

A gesztenyefa hatalmas méreteket és nagy kort képes elérni, amiről hazánk egyes régi gesztenyefái is tanuskodnak.

A cikk befejezéseül a felhasznált gazdag irodalmat sorolja fel Blatny és a szelidgesztenye magyarországi termőhelyeinek betűsoros jegyzékét.

Utóbbihoz hozzáfűzöm, hogy Selmeczbányán a főiskola erdejében (Breznik pihenő alatt) is áll egynehány, jelenleg körülbelül 15 éves példány és a szabédi (Mezőség) kísérleti telepen is van körülbelül 8 éves ültetés, amely eddig kielégítő fejlődést mutat.

A következő cikkben Volfinau Gyula közli a királyhalmi külső kísérleti állomáson 1899 óta gyűjtött növénytenyésztési megfigyelések 10 évi sorozatát. A megfigyelések a lombfakadás, virágnylás, magérés és lombhullás beállásának feljegyzéséből állanak, amelyeknek 10 évi sorozatát Volfinau táblázatos kimutatásban és átnézetes grafikonban is tárgyalja, magyarázatul fűzven hozzá, hogy az időjárás mily hátráltató vagy siettető befolyással van a növények tenyészetének megnyilvánulására.

A közölt adatok annál értékesebbek, mivel mindvégig ugyanattól a megfigyelőtől — Teodorovits m. kir. erdőtanácsostól — erednek, tehát az egyéni felfogás különbözőségéből fakadó eltérések ki vannak küszöbölve, továbbá jórésben ugyanazokra a fákra vagy facsoportokra vonatkoznak.

Igy is feltűnő nagy ingadozások mutatkoznak, ugyanaz az élettani folyamat sokszor 3—4 héttel, sőt néha két teljes hónappal eltérő időben állott be.

Hasonló megfigyelésekkel minden erdészeti kísérleti állomás foglalkozik; ujabban Cholnoky Jenő egyet. tanár kezdeményezésére az egész Alföld megfigyelő hálózattal lett bevonva, amelynek adatai érdekesen fogják megvilágítani kontinentális klímánk kölcsönhatását a növényzet fejlődésének menetére.

A „Kisebb Közlések“ alatt Kintses József hijja fel a figyelmet a veres és fekete mókus fajazonosságának kérdésére, továbbá röviden tárgyalva van Bólyai Farkas csonka erdészeti munkája 1828-ból, amelyet Kintses József m. kir. erdőtanácsos adott ki.

A füzetet intézeti és személyi ügyek zárják le.

Az Egyesült-Államok védekezése az erdei tüzek ellen.
A közelmúltban gyakrabban előfordult erdei tüzesetek arra birták az északamerikai Egyesült-Államok egyes, különösen veszélyeztetett államaít, hogy karöltve munkálkodjanak a lassanként már országos csapásként fellépő tűzveszedelem elhárításán.

Amint az „American Forestry“ f. évi október havi számában olvassuk, különösen sokat szenved Montana, Idaho, Oregon és Kalifornia, hol az év bizonyos szakában tartós szárazság szokott uralkodni s ilyenkor a legnagyobb elővigyázat mellett sem sikerül a tűzvész keletkezését megakadályozni.

A bajok orvoslásánál két főelvből indultak ki. Először a lehetőséghez képest minden óvóintézkedést megtenni arra nézve, hogy tüzeset ne is keletkezhessen, másodsor, ha a tüzeset keletkezését meggátolni már nem is sikerült, legalább azon igyekeznek, hogy a tüzeset a lehető leggyorsabban jusson a környék tudomására.

A mozgalom megindult s ugyszólván az egész társadalmat magával ragadta.

Az óvóintézkedések legfontosabbika a *tűzoltási terv*, ami ugyszólván kiegészítő része a gazdasági üzemtervnek. A kincstári (national forests) erdők már mind el vannak látva ilyen tervekkel. Meg van jelölve ebben a faállománynak legnagyobb értékét képviselő része; az eddigi tapasztalatok felhasználásával meg van állapítva, hogy mely erdőrészek képezik kitétségüknél, látogatottságuknál stb. fogva a *tűzfészkeket*; a szomszédos erdőbirtokosokkal egyetértőleg meg van állapítva a *tűzörjárat* rendes vonala, meg van előre állapítva, hogy tűz esetén honnan lehet legkönnyebben tűzoltó munkásokat szerezni; fel vannak tüntetve benne a ki-

magasló helyeken berendezett kilátóállomások s ugyancsak az egyes távoleső helyeken külön e célra berendezett tűzőri telepek, hol állandóan kellő számú igásló, hátsló, tűzoltószerszámok vannak elhelyezve. Be van rajzolva a tervbe ezenkívül a telefon- és az ut- és ösvényhálózat is.

Nem lesz érdektelen egyidejűleg közölnünk azt a kimutatást, mely a kincstári erdőekben 1906—1910. évek alatt előfordult tüzesetek számát és keletkezését és $\%$ -os megoszlását tünteti fel:

A tüzesetek keletkezésének oka	1906.		1907.		1908.		1909.		1910.		Átlag		
	száma	$\%$ -a	száma	$\%$ -a	száma	$\%$ -a	száma	$\%$ -a	száma	$\%$ -a	száma	$\%$ -a	
Vasúti gőzgép	303	26·7	273	20·1	603	22·1	1186	37·8	1704	32·8	4069	30·0	
Villámcsapás	261	23·0	176	13·0	555	20·3	294	9·4	724	14·0	2010	14·8	
Gyújtogatás	24	2·1	19	1·4	102	3·7	97	3·1	302	5·8	544	4·0	
Gazégetés	...	15	1·3	34	2·5	68	2·5	181	5·8	307	5·8	605	4·5
Tanyázók	...	312	27·5	361	26·7	493	18·1	431	13·7	688	13·2	2285	16·9
Gőzfűrészek	—	—	65	4·8	5	0·2	38	1·2	51	1·0	159	1·2	
Ismeretlen	...	196	17·3	367	27·1	263	9·7	758	24·1	1184	22·8	2768	20·4
Vegyes	...	22	2·1	60	4·4	639	23·4	153	4·9	241	4·6	1115	8·2
Összesen	...	1133	—	1355	—	2728	—	3138	—	5201	—	13555	—

Mint látjuk, a tűz keletkezésének oka tehát igen sok esetben a vasúti gőzös; erre való tekintettel szigorú intézkedéseket léptettek életbe szikrafogó alkalmazása, olaj-fűtőanyag használata, védőpászta létesítése és vasúti őrzőjáratok kiküldése iránt. A villámcsapás okozta tüzesetek száma is tekintélyes; sajátságos, hogy ezek igen sok esetben évről-évre *ugyanazon hegyoldalon, hegycsucson* ismétlődnek. Így pl. egy ilyen kevés esővel jelentkező ugynevezett száraz vihar a „Rainier“ erdőrészben 1911. évi július 14-én 20 helyen gyújtotta meg az erdőt, de következetesen csak egy bizonyos övben, melyet tűzőrök már jól ismernek és szemmel tartanak. Sikerült is a 20 eset közül 19-et idejében elfojtani, ellenben a 20-ik már nagyobb területen károsított. Ime a tapasztalatok felhasználásával, kellő őrző személyzet alkalmazása mellett, a villámgyújtotta tüzek számát is lehet apasztani.

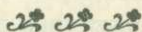
A gyújtogatók ellen úgy a hatóságok, mint maga a társadalom egyaránt küzd. A gazégetés, gallyégetés, az elkorhadt, kiszáradt fáknak a kihasználás alkalmával való ledöntése kötelező; természetesen az égetés csak bizonyos veszélytelen időszakban van

megengedve. Az erdőben tanyázók által okozott tüzek igen nagy százalékkal szerepelnek. Ezen is leginkább társadalmi uton vélnék segíthetni.

Az erdőtisztek maguk vezetik a társadalmi mozgalmat. Felkérlik a befolyásos egyéneket, erdőbirtokosokat, hogy a tűzrendészeti szabályokat, intézkedéseket a közjó érdekében minden alkalommal hozzák a nagyközönség, illetve hozzátartozóik tudomására s lelkesítsék a lakosságot az öntudatos összműködésre.

Végül igen nagy súlyt helyeznek a tűzvásztó vonalként szolgáló utak és ösvények kiépítésére, nemkülönben a telefonhálózatnak a lehetőséghez képest való kiterjesztésére.

Megjegyzendő, hogy a legutóbbi nagy tűzvész alkalmával a katonaság kiváló szolgálatokat teljesített; másrészt a katonai körök azt tapasztalták, hogy a katonaságnak ilyen alkalmakkor való kirendelése *katonai kiképzés* szempontjából rendkívül tanulságos, pótolja a költséges gyakorlatozást s emellett előmozdítja a katonaság és polgárság között igen gyakran hiányzó kölcsönös megértést és jó viszonyt.

KÜLÖNFÉLÉK.

Egyesületi élet. Mint az „Egyesületi közlemények“ rovatában olvassuk, az igazgató-választmány Kaán Károly választmányi tag indítványára elhatározta, hogy az egyesület helyiségeit *minden pénteken* délután a t. tagtársak rendelkezésére bocsátja.

Örömmel adhatunk róla számot, hogy az első alkalommal f. hó 10-én tagtársaink szép számmal keresték fel egyesületünk helyiségeit, ami élénk tanuságtétele annak, hogy az indítvány nemcsak életképes, hanem mindanyiuink részéről szükségét pótlónak ismertetett el. Megjelentek mintegy 20-an, közöttük dr. Bedő Albert és Horváth Sándor alelnökök is. Dr. Bedő Albert átérezve a pillanat fontosságát, megragadta az alkalmat, hogy hangsúlyozza a törekvés jelentőségteljes voltát, rámutatván arra, hogy fölötte nagy horderejűnek tartja ezt a társulást, mely az eszmék tisztázására,